

Natalia PROCOP

Viața în jurul vetrei: perspective artistice

CZU: 75.04(478)

<https://doi.org/10.52603/rec.2026.39.08>

Rezumat

Viața în jurul Vetrei: perspective artistice

Studiul de față subliniază rolul central al vetrei ca nucleu simbolic, identitar și afectiv în pictura modernă și contemporană de inspirație rurală din Republica Moldova, evidențiind modul în care acest element al interiorului tradițional transcende funcția sa utilitară pentru a deveni un arhetip al memoriei, continuității și apartenenței. Studiul urmărește evoluția motivului vetrei de la realismul poetic al lui Igor Vieru, simbolismul modern al lui Mihai Greco și arta naivă a lui Iurie Platon, până la parcursul stilistic complex al lui Gheorghe Oprea. Prin geometrizarea și abstractizarea formelor, suprapunerea planurilor cromatice și expresivitatea culorilor, Gheorghe Oprea reconfigurează vatra și interioarele tradiționale într-un limbaj plastic original, în care simbolurile identitare și memoria colectivă sunt reinterpretate introspectiv și modern. În creația sa, vatra se revelează succesiv ca spațiu al copilăriei și al protecției materne, centru energetic și metafizic, precum și ca un veritabil „axis mundi” al interiorului și al memoriei colective. În felul acesta se evidențiază o evoluție clară și estetic remarcabilă a modului în care motivul vetrei este reprezentat și reinterpretat, conturând astfel perspectiva artistică a vieții în jurul vetrei.

Cuvinte cheie: vatră, sobă, simbolism arhaic, interior tradițional, artă modernă

Резюме

Жизнь вокруг очага: художественные перспективы

В данной статье рассматривается центральная роль очага как символического, идентификационного и эмоционально значимого ядра в современной живописи Республики Молдова на сельскую тематику. Автор демонстрирует, как этот элемент традиционного интерьера выходит за пределы своей утилитарной функции и становится архетипом памяти, преемственности и принадлежности. В статье прослеживается эволюция мотива очага от поэтического реализма Игоря Вьеру, модернистского символизма Михая Греку и наивного искусства Юрия Платона до сложной стилистической траектории Георге Опря. Посредством геометризации и абстрагирования форм, наложения цветовых планов и экспрессивности цвета Георге Опря реконструирует очаг и традиционные интерьеры в оригинальный художественный язык, где идентификационные символы и коллективная память интерпретируются современно

и интроспективно. В его творчестве очаг последовательно предстает как пространство детства и материнской защиты, энергетический и метафизический центр, а также как настоящий «axis mundi» интерьера и коллективной памяти. Таким образом проявляется ясная и эстетически заметная эволюция того, как мотив очага представлен и переосмыслен в современной живописи Республики Молдова, и в то же время раскрывается художественная перспектива жизни вокруг очага.

Ключевые слова: очаг, печь, архаичная символика, традиционный интерьер, модернистское искусство

Summary

Life around the Hearth: Artistic Perspectives

This study highlights the central role of the hearth as a symbolic, identity-bearing, and affective core in modern and contemporary rural-inspired painting from the Republic of Moldova, demonstrating how this element of the traditional interior transcends its utilitarian function to become an archetype of memory, continuity, and belonging. The study traces the evolution of the hearth motif from the poetic realism of Igor Vieru and the modernist symbolism of Mihai Greco, and the naive art of Iurie Platon, to the complex stylistic trajectory of Gheorghe Oprea. Through the geometrization and abstraction of forms, the layering of color planes, and the expressive use of color, Gheorghe Oprea reconfigures the hearth and traditional interiors into an original visual language, where identity symbols and collective memory are introspectively and contemporarily reinterpreted. In his work, the hearth successively emerges as a space of childhood and maternal protection, an energetic and metaphysical center, and a veritable “axis mundi” of the interior and collective memory. Thus emerges a clear and aesthetically remarkable evolution in the way the hearth motif is represented and reinterpreted, revealing the artistic perspective of life around the hearth.

Key words: hearth, stove, archaic symbolism, traditional interior, modern art

Mediul ambiental reprezintă un factor esențial în formarea sensibilității artistice, lăsând o amprentă profundă asupra universului artiștilor. Casa părintească, satul natal, interiorul tradițional, peisajul familiar, toate sunt senzații și trăiri care ulterior devin surse de inspirație. În acest sens, arta se transformă într-un refugiu al memoriei, unde amintirile copilă-

riei și emoțiile asociate acestora sunt reinterpretate și transfigurate plastic.

Una dintre sursele de inspirație care valorifică interiorul tradițional al unei case este *vatra*. Din perspectivă istorică, culturală, antropologică și hermeneutică, reprezentările vetrei au reflectat valori, credințe și aspirații ale oamenilor, în care aceasta apare, de regulă, ca un „Simbol al vieții în comun, al casei, al unirii bărbatului cu femeia, al dragostei, al îngemănării focului cu ceea ce îl conține. În calitate de centru solar care reunește ființele, prin căldura și lumina sa – în același timp loc unde se pregătește hrana – el este centru al vieții, al vieții date, care dăinuie și se perpetuează” (Chevalier A-D 1993: 272-273). În istoriografia națională despre importanța, funcțiile și tradițiile legate de vatră ne vorbesc cercetătorii Natalia Dușacova (Dușacova 2011: 244; Dușacova 2010: 98), Victor Cojuhari (Cojuhari 2013: 137), Marina și Viorel Miron (Miron 2021: 111-112), Evdochia Soroceanu (Soroceanu 2022: 20), Tatiana Zaicovschi (Zaicovschi 2023: 30), Ecaterina Pihurov (Pihurov 2024: 111), Irina Ijboldina (Ijboldina 2025: 112), Sorin Grajdari (Grajdari 2025: 113), Aurel Fondos (Fondos 2025: 157) ș.a. Autorii menționează proporțiile masive ale cuptorului și sobei care dominau locuința (Grajdari 2025: 113) și ocupau aproximativ o treime (Miron 2021: 111), până la o pătrime din cameră (Dușacova 2011: 244). În plus, obiectele care însoțesc vatra – lăicerele, țolurile în dungă, vasele de ceramică – au, de asemenea, semnificații identitare, evocând valorile comunității rurale. Prin urmare, de cele mai multe ori, în arta vizuală, acestea nu funcționează ca simple elemente decorative, ci ca repere simbolice menite să valorifice memoria colectivă și sentimentul apartenenței culturale. Prin reprezentarea în pictură a acestor simboluri universale și motive etnografice, artiștii plastici transfigurează interiorul țărănesc într-un spațiu al rememorării, în care *vatra* devine un prilej de reflecție asupra identității naționale și al continuității dintre generații.

Tematica, care evocă spiritul și motivele țărănești, este larg răspândită în creația artiștilor plastici Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian, Camil Ressu, Aurel Băeșu, Igor Vieru, Mihai Grecu, Mihai Mireanu, Gheorghe Oprea, Iurie Platon ș.a. De exemplu, Igor Vieru ne reîntoarce, în lucrarea „La cuptorul mamei” (1953), realizată în maniera realismului poetic, la căldura universului arhaic. Vatra, ca element al interiorului tradițional, este plasată frontal, iar tratarea masivă conferă monumentalitate lucrării. Autorul folosește o perspectivă ușor ridicată. Obiectele auxiliare din interior sugerează grija și cotidianul familiar. Tușele păstoase evidențiază forma sobei

albe, contrastând cu griul podelei. Jarul din interiorul cuptorului de nuanțe roșii păstrează încărcătura emoțională a tabloului. Astfel, în viziunea lui Igor Vieru, vatra devine nu doar sursă de energie și echilibru interior, ci și un arhetip al figurii materne – protectoare, calde, generatoare de hrană. Artistul plastic reușește să transmită spiritul copilăriei și al amintirilor, păstrând atmosfera de altădată.

O viziune simbolică și arhetipală propune Mihai Grecu în pictura „Vatră din Bugeac” (1982). Vatra nu mai este amplasată într-un interior domestic, așa cum o găsim la Igor Vieru, ci este plasată într-un spațiu metafizic, care transcende realitatea concretă. Vatra apare ca o construcție arhitecturală, care, împreună cu figura mamei cu față abstractă, domină compoziția. Deschiderile boltite ale cuptorului sunt tratate ca niște goluri adânci, aproape negre, accentuând tensiunea vizuală și simbolică. Textura aplicată de M. Grecu, precum și stilizarea spre abstract, conferă lucrării o dimensiune modernă, situând-o la intersecția dintre modernismul sintetic, expresionismul temperat și simbolismul arhaic. În lucrarea lui M. Grecu, modernismul sintetic se manifestă prin simplificarea și stilizarea formelor, sinteza dintre figurativ și abstract, utilizarea culorii cu rol constructiv, tendința spre monumental și arhetipal, integrând astfel tradiția în limbajul modern. Expresionismul, în forma sa temperată, se evidențiază prin deformarea moderată a formei, armonia cromatică, spațiul organizat, atmosfera lirică, în timp ce simbolismul arhaic este identificabil în valoarea arhetipală a vetrei și în tematica care evocă tradiția și memoria colectivă (Fig. 1).

Fig. 1. M. Grecu, *Vatră în Bugeac*, 1982, ulei, pânză, 120×130 cm, MNAM

Compoziția de gen „Iarna copilăriei” (1987), semnată de Iurie Platon, se caracterizează prin accente naive și expresioniste, în care se renunță la redarea detaliilor feței în favoarea expresiei emoționale. Schematizarea figurilor antropomorfe trimite la arta naivă. Spațiul este tratat bidimensional fără perspectivă liniară. Interiorul țărănesc cu un cuptor cu vatră, lăicerele pe podea și mama alături de copii reprezintă simbolic căldura unei familii. Prin această abordare, artistul plastic plasează lucrarea în sfera simbolismului cultural, în care spațiul domestic capătă valențe identitare afective (Fig. 2).

Fig. 2. I. Platon, *Iarna copilăriei*, 1987, ulei, pânză, 130x130 cm, MNAM

În contextul afirmării acestor artiști, Gheorghe Oprea se concentrează, la rândul său, pe evocarea tradițiilor și obiceiurilor populare. Specificitatea sa rezidă în viziunea originală, artistul susținând că esența naționalului în artă nu stă doar în motivul sau tema abordată, ci în intensitatea expresiei și în capacitatea acesteia de a dobândi valențe universale. După cum mărturisește chiar el: „Naționalul în artă este... intensitate și universalitate. Asta încerc să exprim în lucrări și vreau să cred că fac pictură inconfundabilă” (Atelier 2021). Gh. Oprea este ferm convins că în fiecare lucrare trebuie să se regăsească motivul covorului tradițional pentru a asigura specificul identității naționale, care ar asigura un succes internațional (Atelier 2021). În paleta sa cromatică, el acordă prioritate culorilor negru, alb, galben și roșu, fiecare având o semnificație simbolică: negrul este „culoarea pământului” (Antonescu 2016), albul simbolizează renașterea și puritatea (Antonescu 2016), „galbenul este culoarea veșniciei, tot așa cum aurul este metalul nemuririi” (Chevalier E-O 1993:

82), iar roșul cu rol apotropaic, este „simbol al vieții, al focului purificator, al soarelui, al dragostei, al bucuriei de viață” (Antonescu 2016). Toate aceste culori le găsim codificate în una dintre temele pe larg abordate de plastician – *vatra*. În continuare, vom analiza o serie de lucrări ale artistului plastic Gh. Oprea, unde apare vatra, ca element cu valențe profunde, în reprezentări inedite.

În lucrarea „Vatră bisericească” (1998), soba tradițională nu apare ca element funcțional, ci este transfigurată într-o metaforă, într-un adevărat „axis mundi”, ridicat monumental în centrul compoziției. Pe pereții laterali sunt plasate două icoane, accentuând caracterul sacru al interiorului. Așa cum se menționează în literatura de specialitate, „Căminul a fost onorat în toate societățile; a devenit un sanctuar asupra căruia este chemată protecția lui Dumnezeu, unde i se celebrează cultul și unde sunt păstrate statuete și imagini sacre” (Chevalier A-D 1993: 273). Pictura realizată în manieră cubistă este pătrunsă de expresionism cromatic în care tonurile închise de brun, negru și alb emană forță și mister. În această lucrare, vatra nu mai este simbolul rezistenței culturale, ci capătă valențe arhetipale și sacre, apropiindu-se de semnificațiile întâlnite și în creația artistului vizual bucureștean Horia Bernea în seria de lucrări „Pra-por”, „Porți împărătești” ș.a.

Pictura monumentală „Cuptor” (1999), semnată de Gheorghe Oprea, readuce în modsimbolic tema căminului, a memoriei și a transformării. Scena de interior – rustică – reprezintă unul dintre cele mai importante locuri în gospodăria țărănească care hrănește și încălzește pe timp de iarnă. Compoziția frontală este construită din volume suprapuse ce evocă arhitectura arhaică. Dominanta albului sobei contrastează cu brunul interiorului și cu roșul din adâncul cuptorului, sugerând prezența căldurii. Desenul este subordonat picturalității, renunțându-se la conturul clar al formei reprezentate în favoarea unei expresivități cromatice.

„Vatră” (2000) reprezintă o interiorizare simbolică a unei camere tradiționale din gospodăria țărănească cu o sobă, vase de ceramică și alte obiecte de bucătărie. Soba este decorată cu un brâu ornamentat cu colți de lup, iar peretele din spate, placat cu faianță, evidențiază alternanța cromatică alb-cafeniu. Câteva obiecte suspendate pe peretele din dreapta și vasele din ceramică din partea stângă jos sugerează activitatea casnică desfășurată în interiorul spațiului.

Și în lucrarea „Vatră” (2000), Gheorghe Oprea construiește o compoziție monumentală, statică, axială și închisă, apropiată de pictura naivă, decorativă – un modernism simplificator. Autorul controlează raportul plin-gol prin amplasarea elementelor com-

poziționale care sunt bine echilibrate și prin raporturile cromatice galben-ocru, verde-albăstrui, alb nuanțat și brun-roșcat. Contrastul dintre fundalul cald și accentele reci ale sobei creează tensiune vizuală și focalizare. Spațiul este tratat bidimensional, fără respectarea rigorilor perspectivei liniare. Profunzimea este sugerată prin suprapuneri de planuri cromatice, apropiind astfel lucrarea de pictura naivă. Autorul renunță la clarobscur în favoarea contrastului cromatic deschis-închis și cald-rece. Elementele secundare, plasate ritmic în spațiu, echilibrează compoziția, accentuând vatra ca nucleu al spațiului domestic (Fig. 3).

Fig. 3. Gh. Oprea, *Vatră*, 2000, ulei, pânză, 50x60 cm, colecția autorului, foto N. Procop.

Lucrarea „Vatră cu cuptor” (2001) este o compoziție dinamică, asimetrică, construită pe suprapuneri și deplasări de forme. Soba monumentală se apropie de conturul unor forme arhitecturale, constructiviste. Clarobscurul este înlocuit prin juxtapuneri de culoare și contrast tonal. Elementele decorative funcționează ca elemente de echilibru și ritm, întregind compoziția (Fig. 4).

Fig. 4. Gh. Oprea, *Vatră cu cuptor*, 2001, ulei, pânză, 50x60 cm, colecția autorului, foto N. Procop.

În „Vatră țărănească” (2004), artistul plastic continuă să demonstreze predilecția sa pentru abstracția geometrică de tip constructivist, pentru studiul formelor primare. Volumele rectangulare și cubice sunt amplasate în ascensiune, formând centrul compozițional, dominat de culorile alb, negru, ocru și maroniu. Vasul, așezat pe un scaun țărănesc în partea dreaptă a compoziției, funcționează ca un reper al memoriei obiectului concret, realizând o punte între structura abstractă și realitatea tangibilă.

„Vatra Rodicăi Stelea” (2006) se înscrie în pictura modernă a post-cubismului și a constructivismului simbolic, în care Gh. Oprea decide să stilizeze abstract interiorul țăranesc. Autorul reduce interiorul la vatră și câteva elemente decorative de pe polița adiacentă. Se optează pentru adâncimea spațiului, sugerată prin suprapunerea planurilor cromatice și variația valorilor tonale. Paleta expresivă este dominată de galbenul sobei ce accentuează verticalitatea compoziției. Negrul din partea inferioară a cadranului intensifică tensiunea și statica tabloului. Albul alăturat galbenului are rolul de delimitare a formelor, de a accentua centrul compozițional, dar și de pauză vizuală. Absența figurii umane sugerează prezența acesteia prin ordinea și atmosfera caldă a interiorului (Fig. 5).

Fig. 5. Gh. Oprea, *Vatra Rodicăi Stelea*, 2006, ulei, carton, 60x50 cm, colecția autorului, foto N. Procop.

În pictura „Cuptorul” (2007), vatra devine din nou „centrul universului”. Autorul operează cu geometrizarea formelor. În acest caz este vorba de un interior contrastant realizat în culori verde, roșu și galben. Pe lejancă, dar și pe podea sunt așezate țoluri țesute în dungii. Covorul este în unison cu ușa și tavanul, creând o unitate cromatică. Această serie de lucrări aduce un elogiu lumii rurale și valorilor arhaice. Dacă până acum Gh. Oprea recurge doar la forme reci, atunci în lucrarea cu același titlu „Cuptorul” (2007), în partea de jos sunt incluse și elemente de forme calde, care se regăsesc în lucrările din următoarea etapă. În plus, pictorul recurge la mijloace plastice postmoderne, utilizând sârma pentru a obține relief pictural. Astfel, el sparge spațiul bidimensional al picturii, adăugând dinamism și accentuând verticalitatea compoziției. Lipsa tratării spațial volumetrice, geometrizarea formelor din interiorul locuinței sunt influențate de arta modernă. Artistul plastic reușește să redea un interior „conservat în memorie”. Cuptorul este pictat fără elemente în plus, fiind prezente doar minimum de atribute necesare (Fig. 6).

Fig. 6. Gh. Oprea, *Cuptorul*, 2007, ulei, pânză, 60x50 cm, colecția autorului, foto N. Procop.

Dominată de tonuri de negru, lucrarea „Vatră caldă” (2007) sugerează izolarea, interiorizarea. Deși este întinsă o stofă drapată, care ar arăta prezența umană în casă, totuși pictura rămâne statică și rece, dominată de podeaua și tavanul negru. Cuptorul alb, geometrizat devine un monument al memoriei, simbolizând trecerea timpului. Acesta apare ca un sim-

bol al vieții de altă dată, în prezent rămânând doar o amintire. Lucrarea contemplativă transmite subtil privitorului o tensiune interioară.

Compoziția „Cămin cu pietre” (2007) este realizată ca o scenă teatrală. Stilizat geometric, interiorul casei este curat și aranjat. Totodată, spațiul are puține detalii care vorbesc de confortul casnic, astfel, făcându-se aluzia la un spațiu al introspecției. Fiecare formă din interior (tavanul, pereții, podeaua) sunt pictați cu culori de galben, ocră și verde, ceea ce oferă rigiditate încăperii. Ca și în mai multe lucrări ale lui Gh. Oprea, este prezent scăunelul care sugerează prezența umană prin absență. Pietrele, cu rol protector și termic, devin elemente simbolice, iar ornamentele geometrice de pe tavan și pe podea introduc noi valențe ale limbajului plastic (Fig. 7).

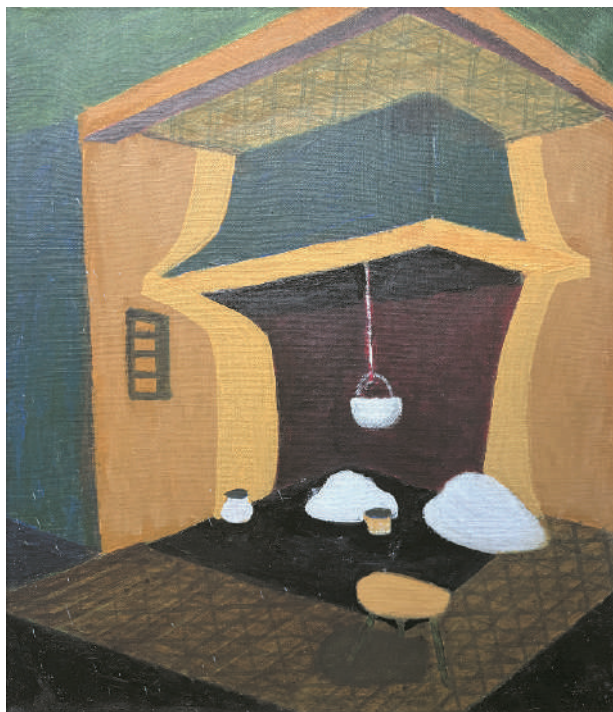

Fig. 7. Gh. Oprea, *Cămin cu pietre*, 2007, acril, pânză, 60x50, colecția autorului, foto N. Procop.

Pictura „Interior” (2007) se apropie stilistic de „Cuptor cu pietre”, ambele având în comun prezența unor elemente de interior ornamentate geometric. Formele reci, accentuate prin aceste ornamente, sunt temperate de formele calde ale mesei, farfuriilor și mămăligii așezate pe masă, ale ceramicii de pe podea și ale gurii sobei. Gamei cromatice similare, dominate de verde și galben, i se adaugă brunul, negrul și rozul pal. Deși paleta este sobră, iar contrastul cromatic puternic, atmosfera generală este una caldă, sugerată de masa cu bucate, care pare să-și aștepte stăpânii. În același sens, ulcioarele și burluiul trimit subtil la prezența umană (Fig. 8).

Fig. 8. Gh. Oprea, *Interior*, 2007, acril, pânză, 60x50 cm, colecția autorului, foto N. Procop.

„Vatra neagră” (2007) consolidează statutul vetrei ca simbol arhetipal în creația lui Gheorghe Oprea. Interiorul tradițional, cu centrul compozițional reprezentat de vatră, este tratat monumental și frontal, cu o perspectivă ușor ridicată. Prezența umană este sugerată de atmosfera creată de nuanțele calde de culori, prin tava cu fructe și prin țolurile în dungii așezate pe podea și pe perete, lângă lejană. Artistul plastic evocă frumoasa tradiție de iarnă legată de credința în ciclul naturii. În acest sens, în colțul peretelui atâră un creciun (colac ritualic), care, potrivit tradiției populare, rămâne atârnat până la primăvară, „când se afumă și timâie boii în bârsa plugului și plugul înaintea pornitului la arat” (Pamfile 1914: 6), având rolul de a proteja casa și animalele. Prin utilizarea culorii negre în redarea vetrei, autorul sugerează memoria arderii și scurgerea timpului, precum și munca domestică, în timp ce tava cu bucate simbolizează ospitalitatea și belșugul.

În compoziția „Cloșca cu puii” (2008), vatra alb-gălbuie domină scena rustică, fiind redată prin detalii funcționale și simbolice. Soba tradițional este reprezentată cu toate detaliile – gura cuptorului, hornul, plita ș.a., dar și elementele auxiliare precum ulciorul, oala în cuptor, lemnele. Statica, dirijată de geometrismul și dimensiunea motivului principal, este degajată de găina albă din prim-plan, care ciugulește de pe jos. Fundalul și podeaua, de un maro închis, generalizează și integrează compoziția. Autorul re-

curge la excluderea elementelor în plus din spațiul plastic (Fig. 9).

Fig. 9. Gh. Oprea, *Cloșca cu puii*, 2008, acril, pânză, 50x60, colecția autorului, foto N. Procop.

Fig. 10. Gh. Oprea, *Vatra din bar*, 2008, acril, pânză, 60x50 cm, colecția autorului, foto N. Procop.

Compoziția „Vatra din bar” (2008) este dominată de elementul central *cuptorul*. Structura cadranului plastic este formată din elemente geometrice: trapezul sobei, liniile diagonale formate de grinzile oblice și dungile covoarelor. Paleta cromatică alcătuită din verde, ocră, brun sugerează un spațiu tradițional. Albul pereților echilibrează compoziția contrastantă. Prin această pictură, Gheorghe Oprea se apropie de stilul naiv-decorativ, având influențe din arta populară. Simplificarea formelor obiectelor accentuează

aspectul simbolic al mesajului plastic. Vasele la gura sobei, prosopul întins la uscat și scaunul, sugerează activitatea cotidiană. Ca și în celelalte lucrări, obiectele domestice sugerează prezența umană (Fig. 10).

Analiza de față scoate în prim-plan *vatra* nu doar ca element al interiorului rural, ci ca un adevărat nucleu simbolic, identitar și afectiv în pictura modernă și contemporană din Republica Moldova, relevând cum această prezență, aparent banală, depășește funcția sa utilitară pentru a se transforma într-un arhetip al memoriei colective, al continuității și al sentimentului de apartenență. Prin analiza operelor, de la lirismul realist al lui Igor Vieru și simbolismul modern al lui Mihai Greco, arta naivă a lui Iurie Platon, până la complexitatea stilistică a lui Gh. Oprea, se evidențiază o evoluție clară și estetic remarcabilă a modului în care motivul vetrei este reprezentat și reinterpretat. Gh. Oprea utilizează tehnici ca geometrizarea și abstractizarea formelor, suprapunerea planurilor cromatice și expresivitatea cromatică, pentru a transforma *vatra* și interioarele tradiționale într-un limbaj plastic original, în care simbolurile identitare și memoria colectivă sunt reinterpretate printr-o viziune modernă și postmodernă. *Vatra* apare, pe rând, ca spațiu al copilăriei și al protecției materne, ca centru energetic și metafizic, precum și ca un „axis mundi” al interiorului și al memoriei colective.

Note

* Acest articol a fost elaborat în cadrul proiectului Stimularea excelenței cercetărilor științifice 2025–2026, 25.80012.0807.62SE „Arta ca formă excelență de reprezentare a libertății: imaginea libertății în pictura și literatura din Republica Moldova”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Referințe bibliografice / References

Antonescu R. Dicționar de Simboluri și Credințe Tradiționale Românești, 2009. Ediție digitală 2016. <https://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Dictionar-de-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti-l-o.html> (vizitat 26.01.2026).

„Artelier”: Gheorghe Oprea, la 75 de ani, autor Nely Canțer, TV Moldova 1, 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=29U5bjcJSpw> (vizitat 26.01.2026).

Chevalier J., Gheerbrant A. Dicționar de simboluri. Vol. 1. A-D. București: Artemis, 1993, 272-273.

Chevalier J., Gheerbrant A. Dicționar de simboluri. Vol. 2. E-O. București: Artemis, 1993.

Fondos A. Ciclu vieții în Basarabia (anii 1930): între tradiție și modernizare. In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XXXVII, 2025, 156-159.

Grajdari S. Viața într-un bordei: o privire asupra realității rurale din Rogojeni, r-nul Șoldănești. In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XXXVIII, 2025, 111-115.

Miron M., Miron V. Evoluția tipurilor de locuințe în localitatea Chișinău. In: Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură, nr. 3, 2021, 111-120.

Pamfile T. Crăciunul. Studiu etnografic. București: Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, 1914, 6. <https://amtap.md/assets/pdf/Pamfile%20T.%20Cr%C4%83ciunul.%20Studiu%20etnografic.pdf> (vizitat 26.01.2026).

Pihurov E. Locuința tradițională a românilor din spațiul pruto-nistean: sursele și istoriografia problemei (I). In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XXXV, 2024, 109-114.

Soroceanu E. Locuința tradițională în imaginea lumii găgăuze. In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XXXII, 2022, 14-21.

Zaicovschi T. Tradițiile funerare și de pomenire ale lipovenilor din Republica Moldova ca ritualuri din etapa finală a ciclului vieții omului. In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XXXIV, 2023, 28-37.

Душак ова Н. Жилище старообрядцев и молдаван: общее и особенное. In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. IX-X, 2011, 243-246. / Dushakova N. Zhilishhe staroobryadcev i moldavan: obshhee i osobennoe. In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. IX-X, 2011, 243-246.

Душак ова Н. Мужское и женское жилое пространство (на материале жилища в зоне культурного пограничья). In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. VIII, 2010, 97-99. / Dushakova N. Muzhskoe i zhenskoe zhiloe prostranstvo (na materiale zhilishha v zone kul'turnogo pogranich'ja). In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. VIII, 2010, 97-99.

Ижболдина И. Особенности жилищно-хозяйственного комплекса русских старообрядцев села Кунича (на базе полевых исследований). In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XXXVII, 2025, 106-118. / Izhboldina I. Osobennosti zhilishhno-hozhajstvennogo kompleksa russkih staroobryadcev sela Kunicha (na baze polevyh issledovanij). In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XXXVII, 2025, 106-118.

Кожухарь В. Жилище украинцев Молдовы: материалы и техника строительства. In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XIII-XIV, 2013, 132-138. / Kozuhar' V. Zhilishhe ukraincev Moldovy: materialy i tehnika stroitel'stva. In: Revista de Etnologie și Culturologie, vol. XIII-XIV, 2013, 132-138.

Primit 29.03.2026

Acceptat 16.06.2026

Natalia Procop (Chișinău, Republica Moldova). Doctor în studiul artelor și culturologie, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”.

Наталья Прокоп (Кишинев, Республика Молдова). Доктор искусствоведения и культурологии, Государственный Педагогический Университет им. И. Крянгэ.

Natalia Procop (Chisinau, Republic of Moldova). PhD in Art Studies and Culturology, I. Creangă State Pedagogical University.

E-mail: procop.natalia@upsc.md

ORCID: 0000-0003-4900-1787